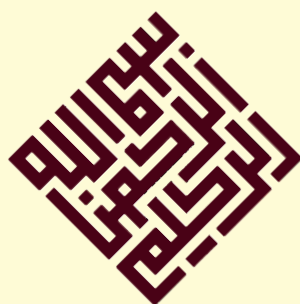

- سرشناسه : اعرافی، علیرضا، ۱۳۳۸ -
- عنوان و نام پدیدآور : مکاسب محرمه / علیرضا اعرافی؛
تقریر سیدعنایت الله کاظمی، علیرضا گودرزی.
- مشخصات نشر : قم: موسسه اشراق و عرفان، ۱۳۹۵.
- مشخصات ظاهری : ج.
- شابک : دوره: ۸-۶-۹۵۶۹۱-۶۰۰-۹۷۸؛
ج ۲: ۸-۲-۹۵۶۹۱-۶۰۰-۹۷۸؛ ۱۸۰۰۰۰ ریال.
- یادداشت : کتابنامه؛ همچنین به صورت زیرنویس.
- مندرجات : ج ۱. اعیان نجس ۱- ج ۲. اعیان نجس ۲- ج ۶. محرمات هنر.
- شناسه افزوده : کاظمی، سیدعنایت الله، ۱۳۵۶ -
- شناسه افزوده : گودرزی، علیرضا، ۱۳۶۳ -
- موضوع : معاملات (فقه)
- موضوع : Transactions (Islamic law)*
- موضوع : کسب و کار حرام
- موضوع : Business, Illicit*
- رده بندی کنگره : ۶۷م الف / BP۱۹۰
- رده بندی دیویی : ۲۹۷ / ۳۲۷
- شماره کتابشناسی ملی : ۴۳۰۳۳۳۷

علیرضا عرفانی

مکاسب محرمة ۲

اعیان نجس ۲

تقریر: سید عنایت الله کاظمی، علیرضا گودرزی

نشر اشراق و عرفان

مکاسب محرمه ۲ (اعیان نجس ۲)

علیرضا عرفانی

تقریر..... سید عنایت‌الله کاظمی، علیرضا گودرزی
ناشر..... مؤسسه اشراق و عرفان
ویراستار..... عباسعلی مردی
امور هنری..... حمید بهرامی
نوبت و تاریخ چاپ..... اول/تابستان ۱۳۹۵
لیتوگرافی، چاپ و صحافی..... سازمان چاپ و نشر
شمارگان..... ۱۵۰۰ نسخه
قیمت..... ۱۸۰۰۰ تومان

کلیه حقوق برای مؤسسه اشراق و عرفان محفوظ است

ISBN: 978-600-95691-8-2

www.eshragh-erfan.com

تلفن: ۰۲۵-۳۷۷۴۸۵۴۰

info@eshragh-erfan.com

نماینده: ۰۲۵-۳۷۷۴۸۵۴۱

آدرس: ایران، قم، خیابان معلم، معلم ۸، کوچه شهید محقق، پلاک ۵۹

کانال تلگرام: @EshraghErfan

فهرست

سخن موسسه	۱۵
پیشگفتار	۱۷
مقدمه	۲۱

بخش اول: حیوانات نجس العین/۲۳

کلب (سگ)/۲۴

فصل اول: کلیات	۲۵
۱. اهمیت بحث	۲۵
۲. پیشینه بحث	۲۶
۳. اقوال فقهاء	۳۰
فقهاء امامیه	۳۰
فقهاء عامه	۳۳
۴. انواع کلب	۳۴
کلب صید (سگ شکاری)	۳۵
کلب سلوقی	۳۷

۳۷.....	کلب هراش (سگ هار)
۳۸.....	کلاب حائط، ماشیه، زرع
۳۸.....	کلب بری و بحری
۳۹.....	کلب معلّم
۴۲.....	کلاب نوظهور
۴۲.....	۵. انتفاعات سگ
۴۲.....	انتفاعات حلال عقلائی
۴۳.....	انتفاعات غیر عقلائی
۴۵.....	فصل دوم: بررسی ادله خرید و فروش سگ
۴۶.....	۱. اجماع
۴۷.....	۲. سیره متشرعه
۴۸.....	۳. روایات
۴۹.....	الف. روایات منع مطلق
۷۰.....	ب. روایات منع تکسب با کلب غیر صیدی
۷۶.....	ج. روایات مفصل میان کلب صیدی و غیر صیدی
۸۱.....	جمع بندی روایات
۸۲.....	روایات عامه در این باب
۸۳.....	جمع بندی ادله
۸۵.....	فصل سوم: فروعات
۸۵.....	۱. خرید و فروش کلاب غیر صیدی
۸۵.....	الف. کلب فاقد منفعت محله (هراش)
۸۷.....	ب. کلاب دارای منفعت حلال غیر صید

ج. کلاب نوظهور	۱۲۶
۲. راه حل های از بین بردن سگ های ولگرد	۱۳۱
الف. استثناء از منع تکسب	۱۳۱
ب. وقف	۱۳۳
ج. جعاله	۱۳۳
د. اجاره	۱۳۴
ه. حق تحجیر	۱۳۴
جمع بندی	۱۳۶
۳. نگهداری سگ	۱۳۶
روایات جواز	۱۳۷
سیره عقلاء	۱۴۴
اجماع	۱۴۵
۴. خرید و فروش توله سگ	۱۴۵
نظریه منع تکسب	۱۴۶
جواز تکسب	۱۴۷
نظر مختار	۱۴۸
دیه توله سگ	۱۴۹

۲. خنزیر/ ۱۵۲

فصل اول: کلیات	۱۵۳
۱. پیشینه	۱۵۳
۲. اقوال فقهاء	۱۵۶
فقهاء امامیه	۱۵۶

۱۵۸	فقهاء عامه.....
۱۵۹	۳. جایگاه بحث حکم تکسب به خنزیر در فقه.....
۱۶۱	۴. انواع خنزیر.....
۱۶۳	۵. انتفاعات خنزیر.....
۱۶۵	فصل دوم: بررسی حکم خرید و فروش خنزیر.....
۱۶۵	الف. مقتضای ادله عامه.....
۱۶۵	۱. قاعده حرمت تکسب با نجاسات.....
۱۶۶	۲. روایت دعائم الإسلام.....
۱۶۷	۳. روایت تحف العقول.....
۱۶۸	بررسی دلّالی.....
۱۶۸	ب. مقتضای ادله خاصه (روایات).....
۱۷۰	طائفه اول: روایت حرمت تکسب به طور مطلق.....
۱۷۲	طائفه دوم: روایات بطلان بیع به طور مطلق.....
۱۷۵	طائفه سوم: روایات صحت خرید و فروش خنزیر توسط ذمی.....
۱۷۹	طائفه چهارم: روایت بطلان تکسب توسط مسلمان.....
۱۸۱	طائفه پنجم: روایت مفصل بین ذمی و مسلمان.....
۱۸۴	طائفه ششم: روایت صحت معامله برای مسلمان و ذمی.....
۱۸۵	طائفه هفتم: روایات مفصل بین حکم وضعی و تکلیفی.....
۱۸۹	طائفه هشتم: روایات مطلق جواز تکسب.....
۱۹۱	جمع بندی روایات.....
۲۰۱	روایات عامه درباره خرید و فروش خنزیر.....
۲۰۲	جمع بندی ادله.....

فصل سوم: فروعات	۲۰۳
۱. تنافی حکم تکسب خنزیر برای ذمی با تکلیف کفار به فروع	۲۰۳
۲. رابطه حرمت خمر و خنزیر با یکدیگر	۲۰۴
۳. بیع خنزیر نسبت به کفار غیر ذمی	۲۰۵
۴. حکم دیگر معاوضات خنزیر	۲۰۵

بخش دوم: میته/ ۲۰۷

فصل اول: کلیات	۲۰۹
۱. پیشینه بحث	۲۰۹
۲. مفهوم شناسی	۲۱۳
میتة در کتب لغت	۲۱۳
فرق معنای میتة با میتة	۲۱۴
تعریف میتة در کتب فقهی	۲۱۵
ارتباط تعاریف فقها با معنای لغوی میتة	۲۱۸
۳. اقوال فقهاء	۲۱۸
انتفاع به میتة	۲۱۸
انتفاع به میتة از دیدگاه فقهای عامه	۲۲۰
تکسب به میتة	۲۲۰
فصل دوم: بررسی حکم انتفاع و تکسب با میتة	۲۲۳
مقام اول: بررسی حکم انتفاع به میتة	۲۲۳
الف. ادله حرمت انتفاع به میتة	۲۲۴
قرآن	۲۲۴

- روایات..... ۲۲۶
- ب. ادله جواز انتفاع به میته..... ۲۴۱
۱. صحیحہ حسین بن زراره..... ۲۴۱
۲. مرسله صدوق..... ۲۴۲
۳. روایت علی بن جعفر..... ۲۴۳
۴. روایت سماعه..... ۲۴۴
۵. روایت ابوالقاسم صیقل..... ۲۴۶
- جمع بندی روایات مجوزه..... ۲۵۰
- ج. رفع تعارض میان ادله..... ۲۵۱
۱. حمل روایات مانعه بر کراهت..... ۲۵۲
۲. حمل روایات مانعه به انتفاعات مشروط به طهارت..... ۲۵۳
۳. حمل روایات مانعه بر غیر جلود..... ۲۵۴
۴. حمل روایات مانعه به اجزای دارای حیات..... ۲۵۵
۵. حمل اخبار مانعه به تلویث..... ۲۵۵
۶. استفاده از مرجحات..... ۲۵۶
- جمع بندی تعارض روایات..... ۲۵۶
- مقام دوم: بررسی حکم تکسب به میته..... ۲۵۶
- الف. ادله حرمت تکسب به میته..... ۲۵۸
۱. موثقہ سکونی..... ۲۵۹
۲. مرسله صدوق..... ۲۶۰
۳. روایت انس بن محمد..... ۲۶۱
۴. روایت قرب الاسناد..... ۲۶۲

۲۶۳	۵. روایت بزنی
۲۶۳	جمع‌بندی روایات مانعه
۲۶۴	ب. ادله جواز تکسب به میت
۲۶۴	۱. صحیحہ عبدالرحمن بن حجاج
۲۶۶	۲. موثقہ ابی مخلص
۲۶۹	جمع‌بندی روایات مجوزہ
۲۷۰	نتیجہ‌گیری مقام دوم: تکسب به میت
۲۷۱	فصل سوم: فروعات
۲۷۲	۱. پیوند اعضا
۲۷۳	الف. ادله منع پیوند اعضا
۲۷۳	۱. آیات
۲۷۴	۲. موثقہ اسحاق بن عمار
۲۷۵	۳. نجاست عضو پیوندی
۲۷۷	۴. استصحاب نجاست
۲۷۸	جمع‌بندی ادله منع
۲۷۸	ب. ادله جواز پیوند اعضا
۲۷۸	۱. روایات
۲۸۲	۲. اصالة الاباحه
۲۸۲	جمع بندی ادله
۲۸۳	۲. خرید و فروش اعضا
۲۸۳	ادله حرمت
۲۸۳	۱. روایات منع انتفاع از میت

۲۸۴.....	۲. اجماع بر حرمت تکسب
۲۸۶.....	۳. عدم ترتب فایده بر بیع اعضاء
۲۸۶.....	۴. عدم مالکیت بر اعضاء
۲۹۰.....	جمع بندی ادله حرمت

بخش سوم: ملحقّات حیوانات نجس/ ۲۹۳

۱. حیوانات غیر نجس العین/ ۲۹۴

۲۹۵	فصل اول: کلیات
۲۹۵	۱. پیشینه بحث
۲۹۵	پیشینه عام
۳۰۰	پیشینه خاص
۳۰۶	۲. جایگاه حیوانات غیر نجس در فقه
۳۰۹	۳. تقسیم بندی حیوانات از منظر فقه
۳۱۰	۴. بررسی ماهیت حیوانات مسخ شده
۳۱۲	۵. اقوال فقهاء
۳۱۲	فقهاء امامیه
۳۱۳	فقهاء عامه
۳۱۷	فصل دوم: بررسی ادله
۳۱۷	مقام اول: تکسب با حیوانات حرام گوشت
۳۱۷	۱. ادله حرمت
۳۲۳	۲. ادله جواز
۳۳۳	مقام دوم: تکسب به حیوانات حلال گوشت

جمع‌بندی تکسب به حیوانات غیر نجس..... ۳۳۳

۲. تکسب با انسان/ ۳۳۶

مقام اول: بیع انسان حرّ..... ۳۳۷

فصل اول: کلیات ۳۳۹

۱. جایگاه انسان از دیدگاه اسلام و قوانین بین الملل ۳۳۹

۲. پیشینه بحث ۳۴۱

۳. اقوال فقهاء..... ۳۴۹

۴. رابطه فروش خود و اجیر شدن ۳۵۱

فصل دوم: بررسی ادله ۳۵۳

الف. ادله عام ۳۵۳

ب. ادله خاص ۳۵۷

جمع‌بندی ادله..... ۳۶۸

فصل سوم: فروعات..... ۳۶۹

۱. صور فروش انسان ۳۶۹

۲. خرید و آزاد کردن برده‌های نوین به عنوان کفاره ۳۷۰

۳. عدم شمول حرمت فروش انسان آزاد نسبت به فکر ۳۷۰

۴. شمول حرمت خرید و فروش انسان آزاد نسبت به غیرمسلمان ۳۷۱

۵. بی تأثیر بودن رضایت انسان حرّ در حرمت ۳۷۲

مقام دوم: خرید و فروش عبد کافر..... ۳۷۳

فصل اول: کلیات ۳۷۵

۱. جایگاه عبد و امه در فقه ۳۷۵

۳۷۷.....	۲. نجاست یا طهارت کافر.....
۳۷۸.....	۳. اقسام عید کافرو بررسی احکام آنها.....
۳۷۸.....	۴. اقوال فقها.....
۳۸۱.....	۵. منافع عید.....
۳۸۳.....	فصل دوم: بررسی ادله تکسب به عبد کافر.....
۳۸۴.....	الف. ادله منع.....
۳۸۶.....	ب. ادله جواز.....
۳۹۳.....	جمع بندی ادله.....
۳۹۵.....	فهرست منابع.....
۴۱۵.....	نمایه ها.....

سخن موسسه

پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی، رسالت حوزه‌های علمیه را دوچندان کرده است؛ نظام اسلامی برای تأمین پشتوانه‌ی تثوریک خود به منظور تصمیم‌گیری و اجرا باید مبانی علمی لازم را در اختیار داشته باشد، و این عرصه‌ای است که حوزه‌ی علمیه در کنار دیگر مجامع علمی باید در آن نقش فعال داشته باشد؛ زیرا بدون گسترش مرزهای علوم اسلامی به مباحث نوپدید و تولید علوم انسانی با رویکرد اسلامی، این نیاز پاسخ مناسب نمی‌یابد. ضرورت مجاهدت علمی به‌منظور پاسخگویی به مطالبات روزافزون و برحق جامعه دینی، آنگاه به اثبات می‌رسد که در نظر داشت؛ اولاً تحولاتی جدید در مجموعه‌ی دانش بشری، به‌ویژه علوم انسانی رخ داده است، ثانیاً زندگی انسان معاصر به واسطه پیشرفت در علوم و فناوری‌های جدید، دستخوش تطوراتی شگرف شده است، ثالثاً شکل‌گیری نظام اسلامی، فرصت مناسبی را فراروی جامعه‌ی دینی قرار داده است تا به اهداف خود دست یابد؛ از این رو سرعت بخشیدن به فعالیت‌های علمی حوزوی به‌منظور توانمندسازی نظام اسلامی در این باره ضروری می‌نماید.

«موسسه اشراق و عرفان» که فعالیت خود را از سال ۱۳۸۶ با نظارت علمی و ریاست عالی آیت‌الله اعرافی آغاز کرده است، در عین تأکید بر اصالت‌های حوزوی، سعی در رفع نیازمندی‌های معرفتی انسان معاصر دارد؛ از این رو

مأموریت‌های خود را «پژوهش در زمینه‌ی فقه‌های نو و فلسفه‌های مضاف بر مبنای روش اجتهادی در راستای نظام سازی اسلامی»، «پرورش پژوهشگران صاحب‌نظر در عرصه‌ی فقه‌های نو و فلسفه‌های مضاف و نظام‌سازی اسلامی» و «اسلامی‌سازی علوم انسانی» قرار داده است تا بتواند به ایفای نقشی مؤثر در این مجال بپردازد.

کتاب گرانسنگ «مکاسب» اثر خاتم‌المجتهدین شیخ مرتضی انصاری، در طول سالیان متمادی، مورد شرح و حاشیه‌نگاری فقهای شیعه قرار گرفته و این کتاب که به حق نماینده اوج اتقان و نضج یافتگی فقاہت در مکتب تشیع است، محور بحث‌های خارج فقه حوزه علمیه بوده است. مجموعه حاضر، تقریر درس‌های خارج فقه استاد اعرافی است که طی هشت سال تحصیلی (از سال ۱۳۸۵ تا سال ۱۳۹۳) در حوزه علمیه قم ارائه شده و علاوه بر انعکاس ابداعات و نوآوری‌های استاد اعرافی در خلال مباحث «مکاسب محرمة» در نظم و تبویب نوع چهارم از انواع مکاسب محرمة (التکسب بالافعال المحرم) ساختاری بدیع را پیشنهاد و عرضه نموده است.

مؤسسه بر خود لازم می‌داند از آیت‌الله اعرافی که پس از ارائه دروس، در ادامه مراحل مختلف تقریر دروس، ارزیابی تقریرات را صبورانه ادامه دادند تشکر نماید، نیز از تلاش‌های حجت الاسلام احمد عابدین‌زاده در مدیریت گروه تقریر مکاسب و نظارت بر آن و همچنین زحمات حجج اسلام علیرضا گودرزی و سید عنایت‌الله کاظمی در تقریر دروس تقدیر می‌نماید.

امید است صاحب‌نظران و اندیشوران حوزه و دانشگاه، مؤسسه اشراق و عرفان را به منظور بهبود تولیدات علمی آینده، از نظرات و پیشنهادات سازنده خود محروم نسازند.

پیشگفتار

یکی از ابواب فقهی که احکام معاملات را بیان می‌کند کتاب مکاسب است. بخشی از این کتاب هم بیان و بررسی معاملات حرام است که با عنوان مکاسب محرمة از دیگر بخش‌های کتاب متمایز می‌شود. مباحث این بخش (مکاسب محرمة) از جهات مختلفی حائز اهمیت است؛ یکی از این موارد مطرح شدن موضوعاتی مانند غیبت، کذب و ... در این بخش است که فقها در ابواب دیگر فقهی به آنها نمی‌پردازند. این امر موجب تنقیح مسائل مهمی در این کتاب می‌شود. شاید از همین روست که چیش و ساختار کتاب مکاسب محرمة در کتاب‌های فقهی یکسان نبوده و بخش بندی‌های گوناگونی داشته است.

مشهورترین آن، نگاشته‌ی محقق حلی رحمته الله است که مکاسب حرام را به پنج نوع ذیل تقسیم کرده است:

اعیان نجس، معامله با اعیانی که به جهت حرمت غایتشان حرام شده‌اند، اعیان فاقد منفعت، تکسب با کارهای حرام و تکسب با واجبات.

پس از وی، فقهای بسیاری از روش او تبعیت کردند و مباحث مکاسب محرمة را بر همین اساس مطرح کرده‌اند. یکی از آن بزرگان شیخ مرتضی انصاری رحمته الله است که بر اساس همین تقسیم بندی، توانسته یکی از دقیق ترین آثار خویش را در فقه استدلالی پدید آورد. کتاب المکاسب وی مورد توجه قرار گرفته و شروح و حواشی

بسیاری به خود دیده است. حتی امروزه نیز برخی از فقها آن کتاب را محور دروس خارج خود قرار می دهند.

استاد آیت الله اعرافی - دام ظلّه - از فقهای است که چندین سال تدریس درس خارج خود را به تدریس و بحث مکاسب محرمة اختصاص داده است. وی اگر چه در تقسیم اساس مکاسب از رویه شیخ انصاری رحمته الله تبعیت کرده؛ اما در جزئیات آن ابداعاتی ارائه کرده است که علاوه بر انسجام بخشیدن به مباحث کتاب، می تواند زمینه ساز ایجاد ابواب فقهی جدیدی شود. با توجه به این امر، گروهی از شاگردان ایشان، به تقریر دروس خارج فقه مکاسب محرمة ایشان دست یازیدند.

همانطور که اشاره شد، در این کتاب، ابداعاتی در طرح مباحث و بیان آنها رخ داده است و این کتاب دارای مزیت هایی بر دیگر کتاب هایی است که درباره مکاسب محرمة نگاشته شده اند، برخی از این مزیت ها به شرح ذیل است:

۱. در این کتاب، نوع اول (اعیان نجس) به دو قسم حیوانات و غیر حیوانات تقسیم شده، و تکسب با حیوانات در مجلد جداگانه ای آمده است. این تقسیم موجب انسجام بیشتر مطالب و زمینه ساز ایجاد باب فقهی جدیدی به نام «تکسب با حیوانات» و «احکام حیوانات» می شود.

۲. عناوین نوع چهارم در مکاسب شیخ انصاری رحمته الله به صورت الفبایی تنظیم شده، ولی در این کتاب عناوین بر اساس موضوعات به هفت گروه تقسیم شده است. این تقسیم مزیت هایی دارد، از جمله اینکه مطالب هر گروهی منسجم شده و قواعد کلی برای آنها به دست می آید؛ هر گروهی می تواند یک باب فقهی تشکیل دهد. البته این تقسیم عقلی نیست و گروه ها و عناوین آنها قابل افزایش هستند. این گروه ها عبارتند از:

الف) محرمات آداب تجارت: این گروه شامل عناوین حرامی است که در تجارت از آنها نهی شده است و عبارتند از تطفیف، غش و نجش.

ب) محرمات علوم: این گروه به دو دسته عناوین مربوط به حوزه نشر و علوم غریبه تقسیم می شود. عناوین حوزه نشر شامل حق تألیف، کتب ضلال و بیع

مصحف و عناوین علوم غریبه شامل تنجیم، سحر و قیافه است.

ج) محرمات هنر: این گروه شامل عناوینی می‌شود که به جنبه زیبایی‌خواهی انسان مربوط‌اند و عبارتند از تزیین، پوشیدن ابریشم و طلا توسط مردان، حلق لحيه، تصویر و غنا. عنوان تزیین در مکاسب محرمه متداول بحث نشده و تنها مواردی از محرمات آن مثل تدلیس ماشطه مطرح شده است، ولی در این کتاب با طرح عنوان تزیین ابتدا اصل استحباب تزیین ثابت شده، سپس محرمات آن به طور کامل بحث شده است.

د) محرمات روابط میان فردی: این گروه شامل عناوینی است که به حوزه عام روابط اجتماعی میان انسان‌ها مربوط می‌شود. البته برخی از عناوین روابط میان فردی در حیطه خاصی مانند سیاست، اقتصاد و ... مطرح هستند که این عناوین ذیل باب فقهی مربوطه مطرح می‌شوند. در اینجا فقط عناوینی مطرح می‌شوند که در همه حوزه‌های اجتماعی کاربرد دارند. عناوین این بخش عبارتند از: سب مؤمن، نیمه، نیاچه، تشبه به جنس مخالف، تشبیب، قیادت، غیبت و کذب.

ه) محرمات سیاست: در این گروه عناوینی مطرح شده است که به محرمات روابط مکلف با سلاطین جور مربوط می‌شود و عبارتند از: قبول ولایت از طرف سلطان جور، معونه الظالمین، معامله جوائز سلطان جور و معامله خراجیات سلطان جور.

و) محرمات ورزش و بازی: در این گروه عناوین مربوط به بازی و سرگرمی مطرح می‌شود که عبارتند از لهُو و لعب و قمار.

ز) محرمات روابط اداری: در این گروه عناوین حرام مربوط به روابط اداری مطرح می‌شود که عبارتند از: رشوه، اختلاس، رانت خواری و پورسانت. در مکاسب محرمه متداول از میان عناوین این گروه فقط رشوه مطرح شده و دیگر عناوین از ابداعات این کتاب است.

۳. در هریک از عناوین پس از بررسی ادله و استنتاج حکم، فصلی به فروعات آن عنوان اختصاص داده شده است. اهمیت این بخش از آن جهت است که در

بسیاری موارد، فروعات جدید و مورد ابتلائی هستند که در سایر کتب متداول فقهی مطرح نشده‌اند.

۴. شیوه نگارش تقریرات بدین شکل است:

پیش از بررسی ادله هریک از عناوین، ابتدا مفهوم‌شناسی و پیشینه فقهی و فرافقهی آن عنوان مطرح شده است تا موضوع شناسانده شود و محدوده بحث مشخص گردد.

سپس ادله نقل شده‌اند. ابتدا بررسی سندی و دلالتی هریک از ادله بیان شده است.

در پایان هر قسمت، جمع بندی کلی و بیان نظر مختار آمده است. آنگاه فروعات عنوان به همان شیوه کلی (مفهوم شناسی، بیان پیشینه فقهی و فرافقهی، بیان ادله، بررسی سندی و دلالتی ادله، و جمع بندی کلی) آمده است. مجلد پیش روی، جلد دوم این کتاب است که عهده دار قسمت دوم تکسب با اعیان نجس (حیوانات) شامل حیوانات نجس العین، میتة و ملحقات است. بحث میتة به قلم حجت الاسلام سید عنایت الله کاظمی و عناوین دیگر به قلم حجت الاسلام علی رضا گودرزی تقریر شده است.

شایان ذکر است تقریرات انجام شده در چارچوب تعیین شده استاد آیت الله اعرافی بوده و ایشان در تمامی مراحل تقریر ناظر و راهنمای محققان بوده‌اند.

از همه عزیزانی که در فراهم آمدن این اثر مراری کردند تشکر می‌کنم: استاد محترم آیت الله اعرافی - دام ظلّه، همکارانم در گروه تقریر به ویژه حجت الاسلام سید عنایت الله کاظمی و حجت الاسلام علی رضا گودرزی، عباسعلی مردی (ویراستار)، حمید بهرامی (صفحه‌آرا) و همکارانم در مؤسسه اشراق و عرفان به ویژه حجت الاسلام صمد سعیدی و حجت الاسلام سید نقی موسوی.

احمد عابدین زاده

مقدمه

نوع اول از داد و ستدهای حرام (مکاسب محرمه)، نجاسات است؛ نجاسات به دو قسم حیوانات و غیر حیوانات تقسیم شده و احکام تکسب با نجاسات غیر حیوان در جلد اول مکاسب محرمه بررسی شده است. در این جلد (جلد دوم) احکام خرید و فروش حیوانات نجس بررسی می‌شود.

در کتاب‌های متداول مکاسب محرمه تکسب بعضی از اقسام حیوان به صورت پراکنده بحث شده است. تکسب سگ و خوک به مناسبت نجاست ذاتی آن در میان نجاسات، و تکسب حیوانات مرده تحت عنوان میته آمده است. برخی از فقها در نوع سوم مکاسب محرمه (اعیان فاقد منفعت محرمه) خرید و فروش حیوانات حرام گوشت را مطرح کرده، و در مستثنیات نجاسات معامله عبد و امه کافرا آورده‌اند.

ما در این کتاب برای انسجام بیشتر بحث، حیوانات را از سایر نجاسات جدا کرده و آن را در یک مجلد مستقل آورده‌ایم.

ممکن است حیوانات به دو صورت زنده یا مرده مورد معامله قرار گیرند. حیوانات زنده به انسان و غیر انسان تقسیم می‌شوند. انسان ممکن است حَرّ یا برده باشد که احکام تکسب با هر کدام جداگانه قابل بررسی است. حیوانات

غیرانسان نیز به سه قسم حیوانات نجس العین، حیوانات حرام گوشت غیر نجس و حیوانات حلال گوشت تقسیم می‌شوند. بنابراین براساس یک تقسیم منطقی از حیوانات لازم است کتاب خرید و فروش حیوانات به دو بخش انسان و غیرانسان تقسیم شود و اقسام هریک در بخش مربوطه مطرح شود؛ اما در این کتاب برای حفظ تناسب بحث با نجاسات که نوع اول مکاسب محرمه هستند، ابتدا حیوانات نجس العین (سگ و خوک)، سپس میته و در پایان بیع حیوانات غیر نجس (حیوانات حرام گوشت و حلال گوشت) و انسان را تحت عنوان ملحقات حیوانات نجس مطرح می‌کنیم. بنابراین این مجلد از کتاب مکاسب محرمه از سه بخش تشکیل شده است: حیوانات نجس العین، میته و ملحقات حیوانات نجس.